

Už „Kalėdų Senelio“ figūros slypi šventasis Mikalojus

Ne visi žino, jog už „Kalėdų Senelio“, dalinančio dovanas, figūros slypi garsus krikščionių šventasis – Šv. Mikalojus iš Miros, vėliau imtas vadinti šventuoju Mikalojumi iš Bario.

Yra išlikę labai nedaug patikimų istorinių duomenų apie Mikalojaus gyvenimą, tad tenka remtis tradicijos pasakojimais.

Manoma, kad jis gimė Pataros uostamiestyje, pietvakarinėje Mažosios Azijos dalyje, dabartinės Turkijos teritorijoje, tarp 260 – 280 metų. Pasak tradicijos, Mikalojaus tėvai, kilmingi ir pasiturintys krikščionys, sūnų išauklejo pagal krikščioniškas dorybes bei supažindino jį su Šventuoju Raštu. Jiems anksti mirus, visas turtas atiteko Mikalojui, o šis nusprendė skirti jį geriems darbams.

Pasak vieno iš žinomiausių pasakojimų apie šventąjį, proga tam pasitaikė netrukus. Vienas Pataros miesto gyventojas prarado visus savo turtus ir neturėdamas ko duoti kraičiui, negalėjo rasti savo trims dukterims vyrų. Nerdus jokios išeities, šioms būtų tekę verstis prostitucijos amatu. Tai išgirdęs, Mikalojus naktį jiems pro langą įmetė auksinių pinigų kapšą. Tokiu būdu vyresnioji duktė galėjo ištekėti. Per kitas dvi naktis Mikalojus tokiu pat būdu padėjo kitoms dviem dukterims.

Imperatoriaus Diokleciano krikščionių persekiojimo metais Mikalojus buvo įkalintas kartu su kitais krikščionimis. Laisvę atgavo Konstantinui 313 metais paskelbus vadinamąjį Milano tolerancijos ediktą, kuris leido krikščionims laisvai praktikuoti savo kultą. Tada atvyko į savo krašto sostinę Mirą, kur, mirus miesto vyskupui, buvo išrinktas į jo vietą. Apie šį Mikalojaus gyvenimo laikotarpį tradicija pasakoja, jog jis stebuklingai išgelbsti tris karininkus, kurie, būdami neteisingai nuteisti mirti, meldė jo pagalbos. Yra duomenų, kad Mikalojus aktyviai dalyvavo pirmajame visuotiniame Bažnyčios susirinkime Nikėjoje 325 metais. Ten jis griežtai pasisakė prieš Arijaus ereziją ir iš visų jėgų stengėsi apsaugoti savo vyskupiją nuo arijonizmo įtakos. Jis nedvejodamas uždarinėjo pagoniškas šventyklas, tarp jų ir pačią svarbiausią savo krašte deivės Artemidės šventyklą. Mirė gruodžio 6 dieną, kaip manoma, 343 metais. Jo kultas iš pradžių paplito Mažojoje Azijoje.

Jau VI amžiuje Konstantinopolyje buvo 25 Mikalojaus vardu pavadintos bažnyčios, o jo kapas šalia Miros miesto tapo gausiai piligrimų lankoma vieta. Ilgainiui paplito daugybė pasakojimų apie Mikalojaus stebuklus, jis buvo laikomas vaikų, mokinių, netekėjusių merginų ir moterų, jūreivių, žvejų, kvepalų gamintojų bei kalinių globėju. Iš Mažosios Azijos Mikalojaus kultas išplito visoje bizantiškoje Konstantinopolio imperijoje ir pasiekė pietinę bei centrinę Italijos dalis, kurios VI amžiuje buvo pavaldžios Konstantinopoliui. Iš Italijos Mikalojaus kultas po truputį ėmė plisti dabartinėse Vakarų Europos šalyse. Tačiau didžiausią postūmį šventojo pažinimui ir populiarumui Vakaruose davė jo žemiškųjų palaikų perkėlimas iš Miros į pietų Italijos uostamiestį Barį. XI amžiuje turkai mahometonai, tapę didele ir organizuota jėga, ėmė skverbtis į krikščionių apgyvendintas žemes ir pasiekė ir Miros miesto regioną. Tuo metu jų pagrindinis tikslas buvo plėšimas, o krikščionių bažnyčios dažnai tapdavo jų taikiniu. Tačiau visų nuostabai Mikalojaus kapo, ten esančios šventovės bei ją saugančių vienuolių mahometonai nelietė. Vis tik Bario žmonės, kurie tikėjo, jog Mikalojus saugo miesto jūreivius jūroje, nusprendė, jog reikia šventojo palaikus perkelti į saugesnę vietą. Tad 1087 metų balandį pasiuntė į Mirą laivą su 62 žmonių įgula, kuriai vadovavo du kunigai, apsimesdami vykstant prekybos reikalais. Nakties metu 47 žmonių būrys įėjo į Mikalojaus kapavietę ir, surinkę jo palaikus, skubiai išplaukė atgal į Barį. Po dviejų metų šventojo Mikalojaus palaikai buvo iškilmingai patalpinti jam skirtos bazilikos kriptoje. Nuo tada visuose Rytuose žinomo šventojo garsas ilgainiui ėmė plisti visuose Vakaruose, o Bario mieste jo palaikų pargabenimo diena, gegužės 9, iškilmingai minima iki šiol. Šventojo Mikalojaus figūra po truputį tapo gerumo, pagalbos ir džiaugsmo simboliu. Nuo XIV amžiaus imta tikėti, jog jis atneša dovanėles vaikams, o ikonografijoje Mikalojus vaizduojamas su trimis maišeliais auksinių pinigų rankoje, taip primenant jo dovanas trim neturtingoms seserims.

Amžiams bėgant, šv. Mikalojaus figūrai vis labiau įgaunant liaudies folkloro bruožų bei fantazijos, jo įvaizdžiai įvairiose šalyse keitėsi. Jo dovanojamos dovanos taip pat turi šią pagalbos prasmę. XVI – XVII a. šventojo Mikalojaus įvaizdis dėl protestantiškos Reformos, nusistačiusios prieš šventųjų garbinimą, įtakos keitėsi, jo kultas patyrė didelį smūgį, bet neišnyko, mat žmonės nenorėjo atsisakyti jiems brangios ir artimos šventojo figūros. Tačiau mums – krikščionims – šventasis Miros vyskupas Mikalojus, geradarys ir pagalbininkas, savo gyvenimu liudija, jog Dieve ir tikėjime į Dievą slypi kiekvienos dovanos šaknis.

